

bode, sum hevði stýðið uppveisturin, varð rænt, abbatin tikið til fanga, og nógv av kleystursins ognum seldar.

Trúbótin

Nú kom ein hvíla fyri og onnur eftir. Í stríðnum millum Eysturríki og Brabant (1488-89) var kleystrið aftur fyri ráni og oyðlegging. Tann 24. oktober 1499 sló toran niður, so kleysturkirkjan brendi. Trúbótin á baki komu tær tiltiknu myndaknasningar. Tann 24. august 1578 herjaðu myndaknasarar Averbode, rændu allar gripir, teir sóu, og jagstraðu íbúgvarnar úr kleystrinum.

Úndir Mathias Valentyn (abbata 1591-1635) varð farið undir at byggja kleystrið upp aftur, sambært tí endurnýggjandi andanum í mótrúbótini. Serligur dentur varð lagdur á gransking og undirvísing. Og aftur komu tær eldir við frið og blóman. Í 1672 var tann nýggja kleysturkirkjan, bygd í barokkstíli, liðug. Arkitekturin var Jean van den Eynde. Somuleiðis vórðu bygd nýggj kleystur- og tænastuhús.

Tann franska kolloveltingin

Sítt ógvissligasta glappakast fekk Averbode orsakað av tí fronsku kolloveltingini. Eftir at kolloveltingarherurin hevði vunnið á Eysturríki í stríðnum við Fleurus, varð Belgia í 1794 innlimað í tað franska tjóðveldið. Tann 10. september 1796 beyð direktoríið at avtaka øll kleystur. Árið eftir varð Averbode ognartikið og afturlatið, og kleystursins hús og ognir lýstar til sølu. Her 92 kleysturbúgvarnar fóru í útleig.

Ikki fyrr enn kongaríkið Belgia í 1830 varð sett á stovn og fekk eina grundlóg, sum tryggjaði øllum borgarum rætt til at taka seg saman í feløg, bar til at byrja av nýggjum. Seks av teimum tólv, sum tá livdu eftir av tí upprunliga kleystursamfelagnum, fóru í 1834-700 ár eftir kleystursins stovnsseting - at byggja Averbode upp aftur á teimum gomlu toftunum.

Eln 18. aldar prelatur

Tá ið Gummarius Crets (1858-1943) í 1887 varð valdur til abbata í Averbode, byrjaði eitt nýtt kapittul í kleystursins søgu. Doktoraritgerðin hjá Crets visti, at hann hevði víсандaligar gávar og kundi avrikað stórvær í guddróði. Men tá ið hann bleiv abbat, legði Crets alt víсандaligt arbeiði til viks og halgaði eftir tað kleystrinum hug og sál. Hann fór undir eitt stórt og drúgt umbótararbeiði. Kleystursins málningar vórðu restaureraðir og bygningarnir umvældir.

Tað var eisini undir leiðsluni hjá Crets, at kleystrið fór undir trúðaravirki í Brasilia og Danmark. Crets

var ein ógvuliga hyggjin og samvitskufullur abbat. Við síni tignarligu medferð var hann ein 18. aldar katólskur prelatur. Árin 1922-37 var Crets meginabbati fyri tí norbertiansku munkaregluni. Eingin annar abbat í Averbode hevur havt hetta tignarliga starv.

Leysur frá jørðini

Crets var ikki ein abbat, sum krógvaði seg burtur. Hann var dagliga at siggja úttanfyri á kleystursumráðinum. Tað er tí eingin ivi um, at Janus hevur kent henda mann og skifti orð við hann. Tíverri er einki fest á blað um, hvat hesir báðir - bæði lærdu og eitt sindur löggu - stakmenn hava tosað um.

Men tað er týðiligt, at Janus hevði sera stóra virðing fyri hesum manni, sum, sambært Janusi, var „klókur, mildur og lærður“. Bette Rasmussen fortaldi fyri mær, at Janus var so hugtakin av Monsignore Crets, at tá ið Hansara Harradómur gekk fram fyri altarið, sýntist tað fyri Janusi, sum var hann „leysur frá jørðini“.

Waterloo

Janus fór úr Averbode tann 22. oktober 1932. Dagin fyri sendi hann Hans Andriasi soljóðandi brævkort, skrivað á fronskum. Tað ljóðar soleiðis í føroyskari týðing:

Í morgin fari eg hiðani til Bruxelles. Í hesum kleystri havi eg havt nakrar púra ógloymandi dagar. Notið dæmligan og mentaðan blóðskap. Eg hugsi um at fara úr Bruxelles til Paris. Úr Waterloo fari eg at senda tær eitt postkort við orðunum hjá garduni í sínum sjónsta stríði. Úr Hamburg til Keymannahavnar við flogfari. Heilsan.

J.H.O.D.

Parísferðin hjá Janusi varð helst av ongum. Úr Bruxelles fór hann til Waterloo, har hann stóð undir leyvustandmyndini á Waterloo-fløtum. Hann var eisini inni á savninum, har hann hitti eina 70 ára gamla konu, sum hevði verið har og fortalt um bardagan við Waterloo „frá hon var 12 árgomul“.

Úr Waterloo sendi hann Hans Andriasi eitt kort. Og í brævkorti til Mariu Mikkelsen sendi hann, sitandi undir „ljónsins hala“, vinkonu síni „kvøðu Guds og mína“.

Á heimferðini steðgaði Janus eitt bil í Köln og var m.a. inni í tí stórflingna Kölner Dom. Sum tað skilst fór Janus við flogfari heim aftur úr Hamburg til Keymannahavnar.

Gloyndi ongantið Averbode

Janus gloymdi ongantið kórprestarin í Averbode og tann frið og blóðskap, hann neyt í kleystrinum. Henda

tíðin í Belgia á heysti 1932 varð standandi í huga hansara sum ein av teimum fáu tryggu havnum, har hansara lívsskip eitt skifti hevði verið í lívd.

Tann 11. november 1932 greiddi hann í Føroyingafelag frá ferðini - kleysturkirkjuni, sum „var nakað av tí vakrasta hann nakrantíð hevði sæð“, og lívi munkanna „í bøn og arbeiði - í kirkjuni og á markini og á bibliotekinum“. Eina tíð hevði hann brævskifti við vinir sínar, Cornelius Verhoef og Xavier Broes. Hann sendi teimum eisini gávar, m.a. útklipp úr bløðum.

Fiskurin frá Jens Klæminti

Bæði flogferðin og steðgurin í kleystrinum tykja at hava verið ókeypis. Og Janus var ógvuliga takksamur móti øllum, sum høvdu gjørt hetta ævintýrið møgult. Hann skrivaði tí til Jens Klæmint Isaksen og bað hann senda sær nakað væl av fyrsta floks klippfiski. Fiskurin kom og varð goymdur í einum skúri úti í garðinum í Breiðugøtu.

Um hetta mundið vóru Arnold Dahl-Christiansen og Álvur Johannesen komnir at búgva í Breiðugøtu. Hvønn leygardag fingur teir báðir ungu leigarnir til arbeiðis at taka fiskin inn í køkin, pakka hann so nossiliga sum gjørligt, og súkla út í býin við pakkunum til Janusar ymisku vælgerðarfólk. Meðan teir pakkaðu fiskin, skipaði Janus fyri, við sigar í aðrari hondini og portara í hinari.

Takkarbrævið til Crets

Millum teir hepu móttakararnar var stjórin fyri tí danska flogfelagnum. Tann størsta sendingin fór kortini til sjálvt kleystrið Averbode - 84 pund av klippfiski! Henda stórflingna gávan varð send tann 25. februar 1933. Sama dag skrivaði Janus eitt takkarbræv á latíni - *epistola lingua latina scripta* - til Monsignore Crets. Tíverri hevur ikki eydnast mær at fáa fatur á upprunabrævinum. Men til er eitt handrit, sum antin er ein kladda ella ein avskrift. Handritið ljóðar soleiðis í føroyskari týðing:

Monsignore Crets
Abbedij Averbode

Í dag havi eg undir heiti tygara sent úr Keymannahavn til kleystrið Averbode 84 pund (42 kilo) av turkaðum fiski sum eina lítla og eyðmjúka gávu, ið ber fram mína stóru tøkk fyri tað gestablíðni, mær varð víst í kleystrinum Averbode.

Dagarnir í Averbode bóru mær, við tað at eg hevði samrøður við fedrarnar og lýddi á tann heilaga sangin í kirkjuni og skoðaði ta heilagu kirkjutenastuna, frið og fara altíð at verða goymdir í mínum huga.

Tað er mín vón at veita kleystrinum eina slíka gávu

á hvørjum ári.

Ver heilsaður høgtlærði og háttvirði faðir.

Livi tann stríðandi kirkjan, tann liðandi og viðhvørt sigrandi, tann heilaga, almenna kirkjan.

Hetta brævið skrivaði J. D. tann 25. februar í árinum 1933.

Munkarnar vatnaðu fiskin frá Jens Klæminti út, og teimum tykist at hava dæmað hann væl. Hvussu teir gjørdu hann til - um teir eitt nú brúktu leyksmelt ella gjørdu okkurt slag av bacalao ella bara ótu fiskin sum hann var, við ongum afturvíð - sigur søgan einki um.

Barbaranna Innreið

Hjá einum nútíðarmenniskja er ógjørligt at hugsa um Janusar Averbode-ferð úttan at seta hana inn í ein tíðarkarm. Um tað mundið Janus fleyg til Hamburg, æt kanslarin í Týsklandi Franz von Papen. Tá ið Janus eitt hálvt ár seinni sendi klippfiskin til Averbode, æt kanslarin Adolf Hitler. Eftir stuttari tíð var ein politiskur leikur farin fram, sum ruddi slóð fyri 2. heimsbardaga. Nazistarnir herjaðu fram - við frælsistýning, mentunarsorlan, bókabálum og jødagjagstran.

Nútiðin burturfarar

Tað er óhugsandi, at Janus - tann dúgligi og gløggi blaðlesarin - ikki hevði eyg-

uni eftir hesi barbaranna innreið. Men tað er ikki meir enn hann letst um vón. Tann einasta víðmerking um hesi víðurskiftir, ið er til skjals, er Janusar harmur um, at Die Freistädte - Hamburg, Lübeck og Bremen - mistu síni aldargomlu „lunnindi og rættindi“.

Onkursvegna hevur tú varhugan av, at Janus víðhvørt ferðast á ov høgum tindum til at gáa um smáhendingar í 20. öld, og at eitt nú myndin av Heindriki IV., standandi berföttum í kavanum undir borgini Canossa í árinum 1077, bið-

Averbode seinast í 18. öld

andi eftir fyrigeving frá pávanum Gregor VII, var meira livandi í huga hansara enn 20. aldar totaliteru bølmenning og gerðir teirra.

Hóast alt var tað kanska longsuln eftir eini katólskari eindarmentan, sum longu tá fekk sínar fyrstu rivur, ið hevði drigið hann til Averbode.

Monsignore Crets, klæddur í „la Cappa magna“. Málningur eftir L. Crepin 1932